

Sporočilo za javnost

Legalizacija konoplje: Poziv k premisleku in vključitvi stroke

Ljubljana, 9. december 2024 – Poslanci Državnega zbora RS bodo v kratkem razpravljali o predlogu za legalizacijo konoplje za medicinsko in osebno rabo, v razpravo pa strokovna javnost doslej ni bila vključena. Legalizacija za osebno rabo je ena najbolj perečih javnozdravstvenih tem v slovenski družbi, kar je potrdil tudi referendum junija 2024, ki je razkril globoko razdeljenost med zagovorniki in nasprotniki legalizacije. Ključno vprašanje je, ali bodo poslanci prisluhnili strokovnim argumentom in izkušnjam iz tujine. Pobuda *Pametno o konoplji* opozarja na pomen premišljenega pristopa, ki temelji na znanstvenih dokazih in izogibanju napakam, kot so okrepitev črnega trga in nezadostna zaščita mladih, kot to kaže primer Nemčije. Ti primeri dokazujejo, da legalizacija brez premišljenega načrta in ustrezne regulacije lahko vodi v dolgoročne negativne posledice. To je trenutek, ko mora prevladati premišljeno odločanje, utemeljeno na znanstvenih dokazih in vključujoči razpravi, ki ne temelji na političnih kompromisih ali interesih nezdrave industrije, temveč na odgovorni viziji za zdravo in varno družbo.

Pobuda Pametno o konoplji

Pobuda je nastala kot odgovor na vse bolj polarizirane razprave o legalizaciji konoplje. Članice Slovenskega združenja za kronične nenalezljive bolezni (ZKNB) in pridružene organizacije smo se združile z namenom zagotoviti celovit, strokoven in odgovoren pristop pri obravnavi tega zapletenega področja. Legalizacija konoplje zahteva upoštevanje izkušenj drugih držav, ki so se že soočile z izzivi legalizacije, kot so povečanje črnega trga, pomanjkanje zaščite mladih in negativni vplivi na javno zdravje.

S pobudo *Pametno o konoplji* želimo izpostaviti ključne vidike, ki jih pogosto prezremo v razpravah o legalizaciji. V ospredje postavljamo:

- **Potrebo po vključitvi stroke in znanstvenih dokazov** pri pripravi zakonodaje.
- **Ločeno obravnavo različnih področij rabe konoplje** (medicinska, industrijska in psihoaktivna).
- **Preventivno delovanje in zaščito mladih**, kar je ključno za dolgoročno zdravo in varno družbo.
- **Sodelovanje z javnostjo**, ki omogoča širše razumevanje posledic morebitne legalizacije.

Negativne izkušnje iz Nemčije: Učne točke za Slovenijo

Nemčija je aprila 2024 uvedla delno legalizacijo konoplje za osebno rabo, kar je sprožilo številne izzive in negativne posledice:

- **Povečanje črnega trga in organiziranega kriminala:** Kljub legalizaciji se je črni trg okrepil, saj zakonodaja ni uspela zadovoljiti celotnega povpraševanja. V Severnem Porenju-Vestfaliji so zaradi legalizacije zabeležili porast kriminalnih dejanj, povezanih s prepovedanimi drogami, kar je povzročilo dodatne varnostne izzive.
- **Birokratske ovire in pravne nejasnosti:** Zakonodajo so označili kot "birokratsko pošast" zaradi številnih nejasnosti in možnih pravnih vrzeli (tudi zaradi omejitev evropskega pravnega reda). To je povzročilo zmedo pri izvajanju zakonodaje, zlasti glede dovoljenih območij uporabe in gojenja konoplje, kar je otežilo delo organov pregona in povzročilo negotovost med prebivalci.
- **Obremenitev sodnega sistema:** Amnestija za stare primere, povezane s konopljo, je povzročila preobremenitev sodnega sistema. Sodniki so morali pregledati na tisoče primerov, kar je povzročilo znatne zamude in dodatne stroške.
- **Povečanje povpraševanja po medicinski konoplji:** Po legalizaciji je prišlo do porasta povpraševanja po medicinski konoplji, kar je povzročilo zaskrbljenost zaradi pomanjkanja ustreznega nadzora in regulacije. Pojavile so se številne spletne platforme, ki so ponujale recepte brez ustreznih zdravstvenih pregledov, kar je ogrozilo zdravje uporabnikov.
- **Nezadostna zaščita otrok in mladih:** Kritike so usmerjene tudi v pomanjkanje ukrepov za zaščito otrok in mladih. Preventivni programi niso prejeli zadostne finančne podpore, kar je otežilo njihovo izvajanje v praksi ter povečalo tveganje za uporabo konoplje med mladimi.
- **Težave s konopljinimi klubi:** Ustanavljanje konopljinih klubov je naletelo na birokratske ovire in pravne nejasnosti. Mnogi klubi niso prejeli potrebnih dovoljenj, kar je povzročilo nezadovoljstvo med člani in otežilo dostop do legalne konoplje.

Te izkušnje iz Nemčije kažejo, da legalizacija konoplje prinaša številne (zlasti negativne) izzive, ki jih je treba skrbno pretehtati in nasloviti pred sprejetjem podobnih ukrepov v drugih državah.

Opozorila stroke in posledice za mlade

Strokovnjaki iz različnih področij, vključno z zdravjem, izobraževanjem in preventivo, opozarjajo, da legalizacija konoplje prinaša resne dolgoročne posledice, zlasti za mlade. Primeri iz držav, kjer so konopljo že legalizirali, razkrivajo nekatere ključne negativne trende:

- **Povečana uporaba med mladimi in normalizacija rabe:** V državah, kot sta Kanada in ZDA, se je uporaba konoplje med mladimi po legalizaciji občutno povečala. Podatki iz Kanade kažejo, da je vseživljenjska uporaba konoplje pri mladostnikih, starih od 16 do 19 let, narasla z 38 % v letu 2018 na 43 % v letu 2023. Znižano zaznavanje tveganja in večja dostopnost sta glavni gonili tega porasta, kar pomeni, da postaja uporaba konoplje za mlade vse bolj sprejemljiva.
- **Poslabšanje duševnega zdravja:** Raziskave v državah, kjer je konoplja legalna, kažejo znatno povečanje primerov psihoz, depresij in drugih duševnih motenj pri mladih uporabnikih. Legalizacija poveča dostopnost izdelkov z visokimi koncentracijami THC, kar lahko še posebej ogroža razvoj možganov pri mladostnikih in vodi v trajne kognitivne posledice.
- **Povečanje zastrupitev in urgentnih primerov:** V ZDA je število obiskov urgentnih oddelkov zaradi konoplje med otroki in mladostniki naraslo za več kot 75 % v desetletju po legalizaciji, pri čemer je v nekaterih državah, kot je Kolorado, ta porast presegel 148 %. Poleg tega so se zastrupitve z izdelki iz konoplje pri otrocih, mlajših od 6 let, povečale za 586 %.
- **Težave v šolskem okolju in osip:** Z legalizacijo se poveča uporaba konoplje med šolajočimi, kar vodi v slabšo zbranost, nižje akademske dosežke in višje stopnje osipa. Skrb vzbujajoče je tudi, da učitelji in šolski svetovalni delavci pogosto niso dovolj usposobljeni za obravnavo posledic uporabe konoplje med mladimi, kar otežuje preventivne ukrepe.
- **Pomanjkanje usklajenih preventivnih programov:** Države, ki so uvedle legalizacijo, pogosto niso namenile zadostnih sredstev za nacionalne, regijske ali lokalne preventivne programe, usmerjene k mladim. V Nemčiji, na primer, stroka kritično opozarja, da kljub povečani potrebi po izobraževalnih programih in preventivi na splošno finančna podpora tem programom ni bila zagotovljena, kar omejuje njihov domet in učinkovitost.
- **Tveganja pri prometni varnosti:** Mladi in mlajši odrasli, ki uporabljajo konopljo, pogosteje tvegajo vožnjo pod njenim vplivom. Raziskave v Kanadi in

ZDA kažejo, da je vožnja pod vplivom konoplje povezana z večjo verjetnostjo prometnih nesreč, vključno s smrtnimi izidi.

- **Naraščanje moči izdelkov iz konoplje:** Konoplja danes vsebuje bistveno višje koncentracije THC kot v preteklosti, kar povečuje tveganje za zasvojenost in negativne zdravstvene učinke. Visokokoncentrirani izdelki, ki so pogosti na legalnem trgu, so še posebej nevarni za otroke in mlade.

Strokovna javnost opozarja, da so ti učinki še posebej izraziti v prvih letih po legalizaciji, ko se trg šele vzpostavlja, regulacija pa pogosto ni zadostna. Zato poudarjajo pomen premišljene in odgovorne zakonodaje, ki mora temeljiti na znanstvenih dokazih in vključevati celostne preventivne ukrepe za zaščito otrok in mladih.

Ne nazadnje so države podpisnice **Konvencije o otrokovih pravicah (33. člen)** (med njimi tudi Slovenija) dolžne zaščititi otroke in mlade pred zdravstvenimi in drugimi tveganji oziroma posledicami, ki jih lahko povzročča večja in nenadzorovana dostopnost drog, vključno s konopljo.

Poziv poslancem k odgovornemu odločanju

Legalizacija konoplje zahteva odgovorno, strokovno utemeljeno razpravo, ki mora temeljiti na preverjenih izkušnjah drugih držav in vključevanju strokovnjakov, ki so bili doslej izključeni (vključno z nevladnimi organizacijami s področja javnega zdravja). Dejstvo je, da predlagane zakonodaje ni mogoče enačiti z nadzorom alkohola ali tobaka, kjer nadzorni mehanizmi že sedaj ne delujejo optimalno.

Zahteve strokovne javnosti

1. **Vključitev stroke v razpravo in pripravo zakonodaje:** Kakršnekoli spremembe zakonodaje s področja konoplje morajo temeljiti na znanstvenih dokazih in mnenjih strokovnjakov z različnih področij, vključno z zdravjem, varnostjo in pravom.
2. **Jasna ločitev področij uporabe konoplje:** Medicinska, industrijska in psihoaktivna raba morajo biti obravnavane ločeno, saj gre za različna vprašanja in izzive. Slovenija ima na tem področju že zdaj relativno kakovostno ureditev, pri čemer je vedno še prostora za izboljšave, zlasti na področju industrijske in medicinske rabe konoplje.
3. **Močna preventivna infrastruktura:** Brez ustreznega in izrazito obsežnejšega financiranja kakovostnih preventivnih programov za otroke in mladino legalizacija povečuje tveganje za zdravje in varnost otrok in mladih. V vseh

dosedanjih razpravah o legalizaciji konoplje s strani politike nismo zasledili nobenih konkretnih načrtov s tega področja, kar je zelo zaskrbljujoče.

Zaključek

V sklopu pobude *Pametno o konoplji* opozarjamo, da prehitre odločitve brez temeljite analize in vključitve strokovnjakov povzročijo večje družbene stroške in težave, kar potrjujejo tudi izkušnje iz drugih držav. **Poslanke in poslance Državnega zbora RS pozivamo, naj odložijo odločanje in glasovanje o morebitni legalizaciji konoplje za medicinske namene in osebno rabo. Namesto tega predlagamo poglobljeno javno razpravo, ki naj bo podprta z znanstvenimi dokazi in preverjenimi podatki.**

Pri pripravi zakonodaje na področju konoplje je ključno zagotoviti celovito vključitev strokovne javnosti z različnih področij, kot so zdravstvo, varnost in pravo. Le tak pristop omogoča pripravo zakonodaje, ki temelji na znanstvenih ugotovitvah in izkušnjah, hkrati pa ustrezno naslavlja kompleksnost obravnavane problematike.

Za dodatne informacije in pojasnila smo vam na voljo na telefonski številki **031 880 520** (Matej Košir) ali e-poštnem naslovu info@sncda.si.

Več o pobudi si lahko preberete na spletni strani: [Pametno o konoplji](#).

Lep pozdrav,

Franc Zalar, predsednik zKNB in podpredsednik Društva za zdravje srca in ožilja

Matej Košir, direktor Inštituta "Utrip" in vodja mreže "Preventivna platforma"

David Razboršek, direktor Zavoda Vozim

Manca Kozlovič, predsednica Mladinske zveze Brez izgovora Slovenija

mag. Nataša Jan, direktorica Društva za zdravje srca in ožilja Slovenije

Neža Polh, generalna sekretarka Slovenske zveze za javno zdravje, okolje in tobačno kontrolo

Tomaž Gorenc, direktor Inštituta za zdravje in okolje